

Samråd og Tilsyn

Årsrapport 2022

Samrådet for udviklingshæmmede lovovertrædere i Syddanmark og Det kriminalpræventive tilsyn

Maj 2023

Region Syddanmark

1. Indledning	3
2. Samrådets medlemmer ved udgangen af 2022	3
3. Samrådets kompetence.....	4
4. Samrådet og Det kriminalpræventive tilsyn i 2022	4
Samråd.....	4
Tilsyn.....	5
5. Foranstaltninger i 2022.....	6
6. Anvendelsen af Samrådets udtalelser.....	9
7. Økonomi	9
Samråd.....	9
Tilsyn.....	9
8. Studietur mv.	10
9. Observationer og opmærksomhedspunkter	10
10. Afsluttende bemærkninger	11
Hjemmeside:	12

1. Indledning

Alle kommunerne i Syddanmark har sammen med Region Syddanmark nedsat et samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere med henblik på at understøtte, at udviklingshæmmede, der begår kriminalitet, idømmes den relevante foranstaltning, og at foranstaltningen ikke opretholdes længere end nødvendigt. Samrådet udtaler sig vejledende om sanktionsformer og retsfølger for udviklingshæmmede lovovertrædere til statsadvokaturer og politiets anklagemyndigheder.

Region Syddanmark organiserer og udfører derudover det kriminalpræventive tilsyn med udviklingshæmmede med dom på vegne af kommunerne i Syddanmark, med undtagelse af Faaborg-Midtfyn og Vejle kommuner, der som udgangspunkt selv fører det kriminalpræventive tilsyn. Det fælles tilsyn løfter de syddanske kommuners myndighedsforpligtelse og sikrer et uafhængigt fokus på den kriminalpræventive indsats. Tilsynet har til formål at understøtte, at den domfældte overholder dommens vilkår, ikke begår ny kriminalitet samt sætte en positiv udvikling i gang. Den aftalte retningslinje mellem tilsynet og de syddanske kommuner for tilsynets tilrettelæggelse, gennemførelse og samarbejdsformen med kommunerne er opdateret i 2022 og godkendt af Socialdirektørforum.

Samarbejdet har fungeret siden 2007, og der har også i 2022 været et fælles samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere og et fælles tilsyn for målgruppen administreret i regionalt regi.

Samrådsformandens overordnede vurdering af 2022:

Overordnet set er ændringerne i sagsantallet i Samrådet og antal domfældte i tilsyn så beskedne, at de må betegnes som status quo i forhold til 2021. Der er således behandlet 267 sager i Samrådet i 2022, dvs. 3 sager færre end i 2021, mens der pr. 31. december 2022 er 221 borgere i tilsyn, 1 borger mere end i 2021.

Også i 2022 har der været et rigtig fint samarbejde med kommuner, politi, statsadvokaturer og botilbud. Det er ligeledes vurderingen, at samarbejdspartnerne både efterspørger og værdsætter Samrådets og de tilsynsførendes betydelige kendskab og erfaring på området.

2. Samrådets medlemmer ved udgangen af 2022

- Anette Løwert, psykiater, Psykiatrisk Afdeling Vejle
- Lone Hjerrild Møller, psykolog, Børne- og Ungdomspsykiatri Odense - Universitetsfunktion
- Sven Rode, fagchef for psykiatri og handicap, Tønder Kommune
- Kenneth Laustsen Toft, Enhedschef, Kriminalforsorgen
- Sanne Carstensen, afdelingsleder, Specialcenter Syddanmark, afd. Midgaardhus, Region Syddanmark
- Anne-Grethe Westh (næstformand), socialfaglig konsulent, Region Syddanmark
- Lea Friberg (formand), jurist, Region Syddanmark

Sekretariat: Rikke Friis Bennetzen og Charlotte Blicher Clausen, Region Syddanmark

Kenneth Laustsen Toft har pr. 1. september 2022 afløst Jørn Støvring Kristensen.

3. Samrådets kompetence

Samrådet har til opgave at afgive vejledende udtalelser til anklagemyndighederne og statsadvokaturen om retsfølger for udviklingshæmmede lovovertrædere. Udtalelserne anvendes under retssager og i forbindelse med Statsadvokatens årlige kontrolhøring.

Ved nye sigtelser udtaler Samrådet sig om, hvorvidt sigtede tilhører målgruppen, samt hvilken foranstaltning, og evt. vilkår, der vurderes at være mest hensigtsmæssig i forhold til at minimere risikoen for ny kriminalitet. I forbindelse med ophør af en fastsat længstetid for foranstaltningen og ved Statsadvokatens årlige kontrolhøring udtaler Samrådet sig om, hvorvidt en idømt foranstaltning bør opretholdes, ændres (lempe/skærpes) eller ophæves. Endvidere foretager Samrådet en vurdering af den praktiske mulighed for fuldbyrdelse af domme til målgruppen, herunder anbringelses- og sikkerhedsmæssige problemer.

Der afholdes møde i Samrådet hver måned undtagen i juli. I 2022 har der således været 11 møder.

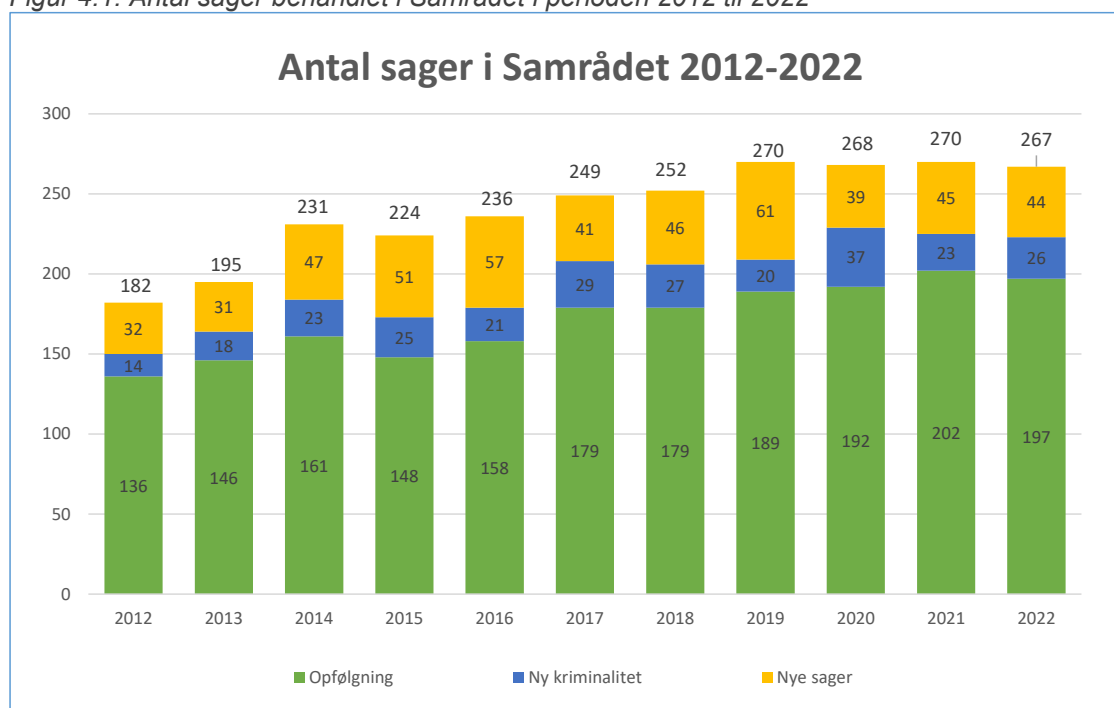
Herudover har formanden for Samrådet rent praktisk en vejlednings- og sparringsfunktion på området over for relevante parter.

4. Samrådet og Det kriminalpræventive tilsyn i 2022

Samråd

Efter flere år med stigende sagsantal har der de seneste år være en vis stabilitet i antallet, og der har således alene været mindre udsving. Samrådet har i 2022 behandlet 267 sager mod 270 sager i 2021. Med en forskel på 3 i forhold til antal sager behandlet i Samrådet i 2021, må sagsantallet således betegnes som status quo.

Figur 4.1: Antal sager behandlet i Samrådet i perioden 2012 til 2022

Som det fremgår af figur 4.1, fordeler de 267 sager sig på:

- 44 nye sager (2021: 45). Det vil sige sager, hvor borgeren endnu ikke har en dom.
- 26 sager med ny kriminalitet i en eksisterende sag (2021: 23) og
- 197 opfølgningssager (2021: 202). Det vil sige Statsadvokatens årlige kontrolhøring i eksisterende sager.

Hertil kommer afgivelse af supplerende udtalelser og drøftelse af fx domme og andre afgørelser af betydning for Samrådets arbejde. Der er endvidere givet enkelte formandsudtalelser i helt ekstraordinære tilfælde, hvor der er et særligt tidspres, fx fordi sagen er berammet i retten, før næste samrådsmøde. Formandsudtalelsen forelægges efterfølgende Samrådet til orientering.

Både det samlede sagsantal og fordelingen mellem de forskellige typer sager svarer stort set til tallene for 2021.

Antallet af opfølgningssager hænger sammen med, hvor mange borgere, der føres tilsyn med. Sagsantallet har været støt stigende over årene, men i 2022 ses for første gang siden 2016 et lille fald. Faldet vurderes primært at hænge sammen med, om sagen er forelagt Samrådet lige før eller efter nytår, men kan også være udtryk for, at borgeren har begået ny kriminalitet og fået en ny dom, før det har været tid at følge op på den gamle foranstaltning.

Eftersom Statsadvokaten hvert år skal følge op på idømte foranstaltninger, vil et stigende antal borgere i tilsyn typisk resultere i et stigende antal sager, der skal behandles i Samrådet. Omvendt vil en stigning i antal samrådsager ikke nødvendigvis straks medføre en stigning i antal borgere, der er undergivet et kriminalpræventivt tilsyn. Det skyldes, at der ofte går mange måneder, og i stigende grad år, fra Samrådet har givet udtalelse, til der falder dom. Det kan i den forbindelse oplyses, at der i skrivende stund er 40 nye borgere, hvis sag har været behandlet i Samrådet, men hvor der endnu ikke er faldet dom.

Der vil endvidere være borgere, der får ophævet deres dom, bliver frifundet eller funktionsmæssigt befinder sig lige over grænsen til mental retardering og derfor bliver idømt almindelig straf eller en psykiatrisk foranstaltning. Der er også tilfælde, hvor en sag bliver behandlet i Samrådet flere gange i løbet af et år fx både som årlig opfølgning og som følge af ny kriminalitet.

Der har i forbindelse med den konstante stigning i antallet i sager i Samrådet gennem årene ikke været foretaget ressourcemæssige tilpasninger i samrådssekretariatet, der således har været under meget stort sagspres. Der er dog de senere år observeret en vis stabilitet i antallet, hvorfor det er vurderet, at sagsantallet har nået et relativt stabilt leje, der har kunnet danne baggrund for at tilpasse bemandingen i samrådssekretariatet til den kontinuerligt høje sagsmængde med henblik på at sikre gennemførelsen, kontinuiteten og den høje faglige kvalitet i sagsbehandlingen.

Tilsyn

Det fælles kriminalpræventive tilsyn udføres af fire tilsynsførende (samlet 3,8 årsværk), der fører et løbende kriminalpræventivt tilsyn med den konkrete domfældte. I forbindelse med Statsadvokatens årlige kontrolhøring indhenter Samrådet en udtalelse hos tilsynsførende, som danner grundlag for Samrådets anbefaling.

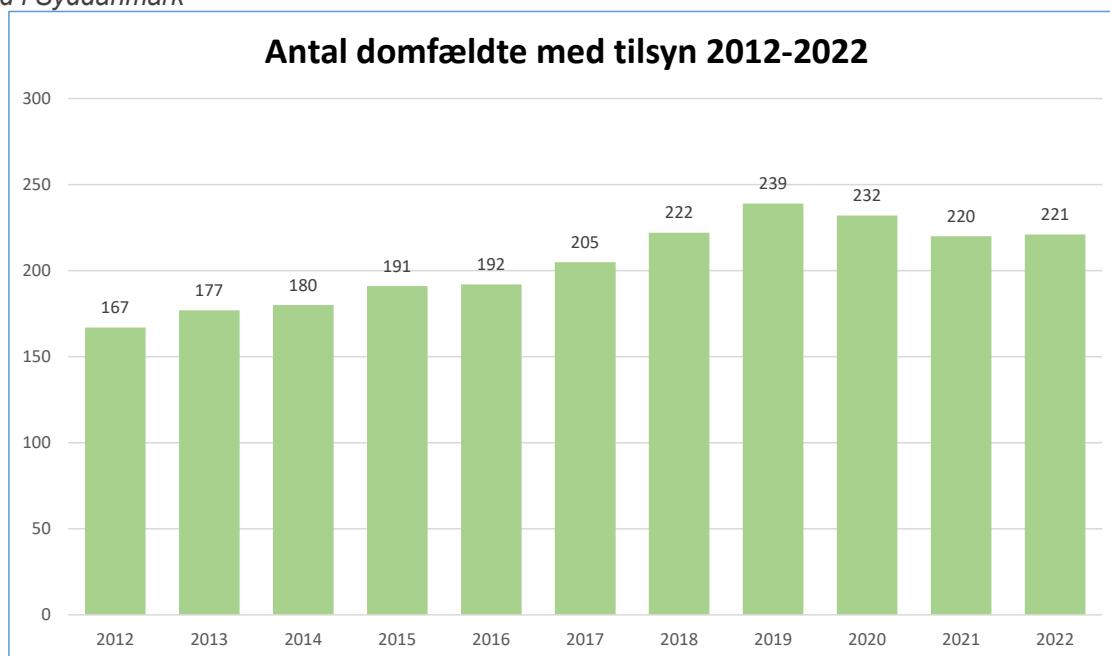
Der er fortsat møder og løbende sparring mellem tilsynsførende og samrådssekretariatet for at sikre erfaringsudveksling, faglig konsolidering og udvikling, et ensartet tilsyn, kvalitet i udtalelser mv. Der er ligeledes tæt samarbejde mellem de tilsynsførende og domfældtes handlekommune samt øvrige relevante samarbejdsparter, fx botilbud, psykiatri, praktiserende læge, pårørende mv.

Folketingets Ombudsmand konkluderer i "Temarapport 2020 Dømte personer med udviklingshandicap" fra september 2021, at indsatsen med at forebygge ny kriminalitet blandt

domfældte med udviklingshandicap bør styrkes. Det anbefales blandt andet, at kommune og botilbud fastsætter mål for den kriminalpræventive indsats til borgeren og sikrer dokumentation af resultaterne, samt sikrer, at personalet har kendskab til de regelsæt, der særligt gælder for målgruppen. Helt i tråd med dette har tilsynsførende et kontinuerligt fokus på over for kommuner og botilbud at italesætte og tydeliggøre det kriminalpræventive formål med en given socialpædagogisk indsats bl.a. i forbindelse med i statusmøder og input til de kommunale handleplaner.

Pr. 31. december 2022 var der i alt 221 domfældte udviklingshæmmede (2021: 220) undergivet tilsyn i de syddanske kommuner, heraf 209 borgere med dom under det fælles tilsyn (2021: 201) og 12 borgere under tilsyn af Vejle og Faaborg-Midtfyns kommuner (2021:19). Faldet i forhold til antal borgere under tilsyn af Vejle og Faaborg-Midtfyns kommuner er primært begrundet i, at Vejle Kommune har valgt i stadig stigende grad at anvende det fælles tilsyn.

Figur 4.2: Antal domfældte i perioden 2012-2022, der pr. 31. december det pågældende år føres tilsyn med i Syddanmark

I løbet af et år er der domme, der udløber eller ophæves, ligesom der kommer nye domfældte til. Det betyder, at der i årets løb er flere borgere i berøring med det kriminalpræventive tilsyn, end der fremgår af ovenstående status pr. 31. december. I 2022 er der således ført et kriminalpræventivt tilsyn med i alt 264 forskellige borgere, heraf 249 under det fælleskommunale tilsyn. Det er også udtryk for, at for 43 borgere er dommen ophævet/udløbet i 2022, heraf 40 under det fælles tilsyn.

5. Foranstaltninger i 2022

Foranstaltningstyper:

Fordelingen pr. 31. december 2022 af de 221 domfældte i forhold til foranstaltningstype:

- **28 personer (13 %)** (2021: 27 personer/12 % og 2020: 26 personer/11 %) med dom til tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde. (Domstype 5).

Der er typisk tale om førstegangs ildspåsættelse af mindre farlighed, mindre alvorlig vold, trusler, tyverier, færdselsforseelser, mindre hærværk og lempelse af hårdere foranstaltninger.

- **133 personer (60 %)** (2021: 138 personer/63 % og 2020: 163 personer/70 %) med dom til tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. (*Domstype 4*).

Der er typisk tale om ildspåsættelse af skure, skoler, eller eget værelse, seksuelle overgreb over for børn og voksne, herunder voldtægt og blufærdighedskrænkelser, vold, mange forskellige kriminelle forhold, gentagne tyverier, røveri, trusler med knive eller lignende, besiddelse af børnepornografi, stoffer eller våben og lempelse af hårdere foranstaltninger.

- **33 personer (15 %)** (2021: 34 personer/15 % og 2020: 26 personer/11 %) med dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. (*Domstype 3*).

Der er typisk tale om ildspåsættelse af stor farlighed, meget grove voldstilmeldte, der typisk også indebærer frihedsberøvelse, røveri og lempelse af hårdere foranstaltninger.

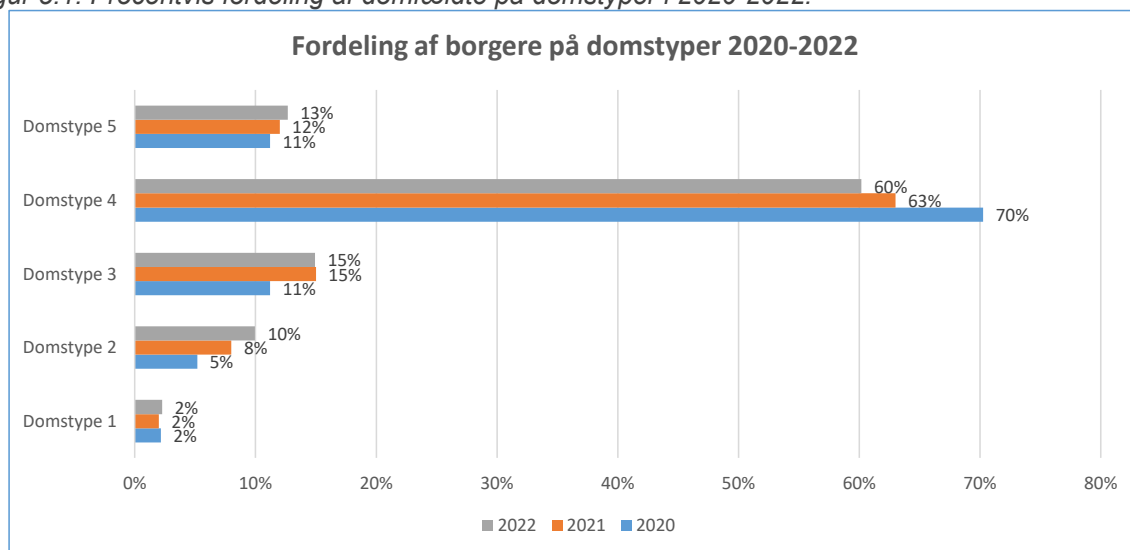
- **22 personer (10 %)** (2021: 17 personer/8 % og 2020: 12 personer/5 %) med dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling. (*Domstype 2*).

Der er typisk tale om ildspåsættelse kombineret med meget grov vold, mange brandstiftelser, hyppigt gentaget vold udført på mange måder, fx med spark, slag mv., seksuelle overgreb i gentagelsestilfælde, røveri med skydevåben og lempelse af en foranstaltning for drab.

- **5 personer (2 %)** (2021: 4 personer/2 % og 2020: 5 personer/2 %) med dom til anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap. (*Domstype 1*).

Der er typisk tale om drab, brandstiftelse eller meget grov vold.

Figur 5.1: Procentvis fordeling af domfældte på domstyper i 2020-2022:

Som det fremgår af figur 5.1, er fordelingen i forhold til domstyperne 1, 3 og 5 stort set uforandret i perioden 2020-2022, hvorimod der igen i 2022 ses et fald i andelen med domstype 4 og en stigning for domfældte med domstype 2. Som anført i årsrapporten fra 2021 kan denne bevægelse kan være udtryk for, at kriminaliteten er blevet mere alvorlig, og at det derfor er fundet formålstjenligt med en mere skærpet domstype. Eftersom domstype 4 er kendetegnet ved, at handlekommunen *kan*, men ikke *skal* anbringe borgeren i henhold til dommen, kan en øget anvendelse af domstype 2 også være udtryk for, at tilbageholdenhed med at gøre brug af de handlemuligheder, der er indeholdt i en domstype 4, herunder anbringelse, har resulteret i uhensigtsmæssig adfærd og behov for en skærpet domstype.

Der bør fremadrettet være opmærksomhed på, om det er udtryk for en generel tendens til øget brug af de mere skærpede domstyper 2 (og 3 i forhold til 2021) på bekostning af den mindre indgribende domstype 4, da en sådan tendens i yderste konsekvens kan være udtryk for, at borgeren får en mere skærpet domstype, fordi der ikke rettidigt er iværksat de nødvendige støtteforanstaltninger.

Vilkår:

Ca 30 % af dommene til tilsyn samt tilsyn med mulighed for anbringelse er suppleret med særlige vilkår som fx:

Psykiatrisk behandling
 Sexologisk behandling
 Behandling mod misbrug af stoffer
 Behandling mod alkoholmisbrug
 Behandling mod patologisk spillelidenskab
 Forbud mod ophold, hvor der er børn u/18 år

Vilkår anvendes typisk efter tilsynsmyndighedens vurdering. Der er ingen magtbeføjelser i forhold til vilkår, som må søges gennemført med motivering og pædagogiske indsatser.

Kriminalitetstyper:

Kriminalitet (hovedforbrydelsen) blandt de 221 domfældte (tallene for 2021 er anført i parentes, i alt 220):

2 (2)	manddrab
25 (22)	brandstiftelse
6 (5)	seksuel omgang/anden kønslig omgang/overgreb/krænkelse mod mindreårig
5 (5)	seksuelt overgreb/anden kønslig omgang/krænkelse/voldtægt/forsøg på voldtægt
8 (8)	blufærdighedskrænkelse
36 (39)	vold, vold af særlig farlig karakter og uagtsomt manddrab
90 (91)	vold/trusler om vold mod offentlig medarbejder
8 (6)	trusler
11 (15)	røveri
15 (12)	tyveri, brugstyveri, bedrageri, dokumentfalsk, hæleri, hærværk m.v.
5 (5)	overtrædelse af færdselsloven
1 (0)	besiddelse af børnepornografi
3 (3)	besiddelse mv. af euforiserende stoffer
1 (2)	besiddelse af våben
5 (5)	andet

Domfældte får ofte dom for mere end et kriminelt forhold, og ikke sjældent er der tale om blandingskriminalitet, hvor der i samme sag er flere kriminelle forhold af forskellige typer. Ovenstående kategorisering af hovedforbrydelsen indeholder således en vis subjektiv afvejning af hvilken kriminalitet, der er grovest. Således vurderes personfarlig kriminalitet som hovedforbrydelsen over berigelseskriminalitet og i tilfælde, hvor der både er tale om vold mod offentlige medarbejdere og mod andre, og hvor det ikke er indlysende, hvem der har været udsat for den hårdeste vold, er det statistisk valgt at lade hovedforbrydelsen tælle med som vold mod offentlige medarbejdere.

Ændringer i fordelingen på kriminalitetstyper kan bl.a. forklares ved, at der er personer, hvor dommen er ophævet eller udløbet, at der er kommet nye personer med dom, samt at der er allerede domfældte, der er blevet dømt for en anden type kriminalitet.

Der er ikke sket de store ændringer i fordelingen på kriminalitetstyper i 2022. Langt den største andel af hovedkriminaliteten vedrører fortsat voldskriminalitet, herunder særligt vold/trussel om vold mod offentlige medarbejdere. Hovedparten af de berørte medarbejdere er ansatte på botilbud, men der kan også være tale om hjemmevejledere, kommunale sagsbehandlere, politiassistenter mv. Forklaringen på den store andel af voldskriminalitet må findes i en lang række forskellige faktorer, fx ses der fortsat en generel tendens til, at flere voldsepisoder anmeldes, ligesom det øgede fokus på arbejdsmiljø på botilbud medfører, at episoder med udadrettet adfærd i højere grad karakteriseres som vold. For så vidt angår borgere, der bor på botilbud, vil der alt andet lige være øget risiko for, at udadrettet adfærd kan være rettet mod en medarbejder, og endelig sker en del episoder i forbindelse med overgange (mellem sektorer, kommuner, ung/voksen, botilbud mv).

6. Anvendelsen af Samrådets udtalelser

Samrådet afgiver udtalelse til statsadvokaturen og anklagemyndighederne, som anvender udtalelserne anvendes i forbindelse med retssager og ved Statsadvokatens årlige kontrolhøring. Samrådet kan konstatere, at der er en høj grad af overensstemmelse mellem Samrådets udtalelser og modtagernes vurderinger. Hvis der er forskelle, drejer det sig typisk om sager, der ligger lige på grænsen mellem to foranstaltningstyper, eller at en anbefaling om et vilkår ikke bliver fulgt.

Samrådets anbefaling samt tilsynsførendes udtalelse indgår i væsentlig grad som grundlag for rettens afgørelse og ses ofte citeret i kendelser og domme.

7. Økonomi

Samråd

I 2022 var udgiften til Samrådet abonnementsfinansieret med 0,91 kr. pr. indbygger (mod 0,89 kr. i 2021) betalt af alle kommuner i Region Syddanmark.

Samrådsmedlemmerne er ulønnede, bortset fra formand og næstformand.

Tilsyn

Det fælles kriminalpræventive tilsyn afregnes konkret pr. borger, der er i tilsyn.

Årstaksten i 2022 for et kriminalpræventivt tilsyn var 10.017 kr. (2021: 9.825 kr.) for tilsyn med en borger i kommunale og regionale tilbud og 19.870 kr. (2021: 19.488 kr.) for tilsyn med en borger i

private tilbud eller i egen bolig. Prisforskellen er begrundet i, at tilsynet er mere omfangsrigt, når borgeren er i privat regi.
Taksterne fremkommer ved pris- og lønfremskrivning af tilsynstaksterne.

8. Studietur mv.

I forbindelse med samrådsmødet i september 2022 var Samrådet på studietur til Als med besøg på det kommunale tilbud Botilbud Langesøgården, Nordborg og det private tilbud Fonden Botilbudet Græskobbel, Augustenborg. Samrådet havde bl.a. fokus på tilbuddenes indsatser i forhold til misbrug. Det var en fagligt inspirerende og berigende dag med både oplæg, dialog og rundvisning på tilbuddene.

9. Observationer og opmærksomhedspunkter

Samrådet i Syddanmark er det samråd i Danmark, der behandler flest sager om året, ligesom tilsynskonstruktionen både er den mest systematiserede og indeholder tilsyn med et stort antal borgere, der af kommunen er anbragt på offentlige og private botilbud over hele landet. Dette giver god basis for generelle observationer og identificering af problematikker på området.

Øget kompleksitet og ændring af målgruppen

Det er vurderingen fra både Samrådet og tilsynet, at sagernes kompleksitet er øget over årene og dermed også indsatsbehovet både kriminalpræventivt og socialpædagogisk.

Selve målgruppen "udviklingshæmmede lovovertredere" har ændret sig, og der er blandt de domfældte stort set ingen "gammeldags" udviklingshæmmede mere, hvor adfærdsudfordringerne alene er forbundet med udviklingshæmningen. Der ses således blandt de domfældte færre med middelsvær/svær retardering, mens flere er placeret i området for lettere mental retardering, heraf flere med et funktionsniveau øverst i området, og ofte er der flere problematikker i spil ud over udviklingshæmningen fx psykiatiske udfordringer og/eller misbrug. Der ses ligeledes flere domfældte med anden etnisk baggrund end dansk end tidligere.

Det er kendetegnende for disse grupper af domfældte, at de som oftest ikke ser sig selv som tilhørende målgruppen, og at kompleksiteten i sagsbehandlingen samt udførelsen og tilrettelæggelsen af indsatsen bliver mere kompleks. Det giver således udfordringer både for så vidt angår domfældte i eget hjem og på botilbud at håndtere og rumme disse domfældte samt yde en relevant socialpædagogisk og kriminalpræventiv indsats, og Samrådet vurderer, at der er behov for at udvikle både medarbejderes kompetencer, men sandsynligvis også en større vifte af konkrete, relevante tilgange og indsatser.

Som en udløber af ovenstående behandler Samrådet fortsat en del sager, hvor Samrådet vurderer, at borgeren *ikke* tilhører målgruppen, fordi denne har et funktionsniveau lige over mental retardering. Dette må ses som udtryk for, at Kriminalforsorgen under borgerens ophold i arresten og anklagemyndighederne i løbet af sagsbehandlingen er dygtige til og opmærksomme på at identificere borgere, der eventuelt bør straffritages.

Egnet misbrugsbehandling og seksualvejledning

Der ses fortsat i høj grad misbrugsproblematikker blandt de domfældte. Generelt er det imidlertid vanskeligt at finde egnet misbrugsbehandling for målgruppen, da eksisterende misbrugsbehandling som oftest fordrer et noget højere kognitivt niveau, end målgruppen kan honorere, herunder selvindsigt og evne til at se sammenhængen mellem misbrug og udfordringer. Der er ofte tæt sammenhæng mellem misbruget og kriminaliteten, og det er typisk en grundlæggende forudsætning for overhovedet at få mulighed for at yde en kriminalpræventiv og socialpædagogisk indsats, at der først og fremmest tages fat i misbrugsproblematikken. Det er derfor aldeles væsentligt, at der kan

findes velegnede misbrugsbehandlingstilbud til målgruppen, og at botilbud i højere grad formår at håndtere beboernes misbrug og sætte noget andet i stedet for, herunder støtter borgeren i at få øje på og blive i stand til at træffe andre og mere hensigtsmæssige valg end misbrug. Kommuner og botilbud kan med fordel i fællesskab interessere sig for mulige nye tiltag omkring misbrugsbehandling. Tilsvarende udfordring gælder i forhold til seksualvejledning. Seksualvejledere er ofte ikke fagligt klædt på i forhold til målgruppens problematikker, ligesom der mangler sexologer til målgruppen.

Kapacitetsudfordringer

Det anføres ofte fra samarbejdsparter, at der er en kapacitetsudfordring i forhold til botilbud etableret efter servicelovens § 108. Som følge af generel mangel på denne type botilbud kan det være vanskeligt at finde et egnet tilbud til borgeren, herunder fuldbyrde domme, der stiller krav om anbringelse. I den forbindelse kan bemærkes, at disse domme i princippet skal fuldbyrdes straks.

Lang sagsbehandling

Efter 2 år præget af covid-19-restriktioner har 2022 budt på flere dage i retten for tilsynet. Det er dog fortsat oplevelsen, at der er massivt pres hos både anklagemyndighederne og domstolene, og mange sager strækker sig over meget lang tid fra kriminaliteten er foretaget, til dommen er afsagt. For en målgruppe, der generelt er kendetegnet ved at være behovsstyret, have svært ved at gennemskue konsekvenserne af sine handlinger og mangle indsigt i egne udfordringer, er det uhyre vanskeligt at forholde sig til en dom for et kriminelt forhold, der er begået flere år tilbage, hvilket tillige vanskeliggør både den socialpædagogiske og kriminalpræventive indsats.

Det kan i den forbindelse bemærkes, at den lange sagsbehandling også har den konsekvens, at Samrådet i stadig større omfang må afgive (nogle gange flere) supplerende udtalelser til den oprindelige udtalelse for at sikre, at anbefalingen tager udgangspunkt i borgerens aktuelle situation. Modsat er der tilfælde, hvor domstolene træffer afgørelse på baggrund af flere år gamle udtalelser fra tilsyn og/eller Samråd, hvilket heller ikke er optimalt i forhold til at sikre, at borgeren idømmes den mest formålstjenlige foranstaltning, eftersom borgerens situation og adfærd kan have ændret sig, siden kriminaliteten er begået.

Politianmeldelse af episoder

På trods af at vold/trussel om vold mod offentlige medarbejdere er den mest hyppige kriminalitetstype og den tidligere nævnte generelle tendens til at anmelde mere, har Samrådet observeret efterhånden flere eksempler på, at botilbud undlader at anmelde den domfældte for endog ganske alvorlige episoder med blandt andet vold mod medarbejdere. Det giver en udfordring i forhold til at sikre, at Samrådet, Statsadvokaten og domstolene har et reelt billede af den domfældtes adfærd og risikoen for ny kriminalitet, og der er derfor fra tilsynets side en skærpet opmærksomhed på at italesætte nødvendigheden af at vurdere behovet for at politianmelde sådanne episoder.

10. Afsluttende bemærkninger

Samrådsformanden deltog i 2020 i (dengang) Social- og Indenrigsministeriets referencegruppe for domfældte med udviklingshæmning til drøftelser særligt omkring udfordringerne på Kofødsminde med bl.a. overbelægning og bekymringerne for kvaliteten i indsatsen. Resultaterne afventes imidlertid stadig.

Samarbejdet med kommuner, politi og statsadvokaturer har også i 2022 fungeret fint for Samrådets og de tilsynsførendes arbejde, og det vurderes også, at der fortsat fra samarbejdspartneres side er høj tilfredshed med både Samrådets og de tilsynsførendes opgaveløsning. Dette skal sandsynligvis ses i lyset af den konstruktion, der er valgt i Syddanmark, hvor ekspertisen i Syddanmark er samlet i et fælles samråd, og at de tilsynsførende har stor erfaring kombineret med, at et stort antal borgere hvert år går gennem såvel Samrådets som de tilsynsførendes hænder.

Der har ligeledes fortsat været et godt og tæt samarbejde mellem ledere og medarbejdere på botilbuddene, de tilsynsførende og Samrådet.

Der sættes yderligere skub i samarbejdsdagsordenen i 2023, idet samrådsformanden har mindet de syddanske kommuner om muligheden for at afholde informations- og samarbejds møde med deltagelse af relevante personer fra kommunen fx myndigheds personer, sagbehandlere mv samt tilsynsførende og samrådsformanden. Flere kommuner har vist positiv interesse for muligheden.

Sekretariatet bliver jævnligt anmodet om rådgivning og sparring fra anklagemyndigheder, statsadvokaturen og kommuner, herunder kommuner fra dele af landet, hvor der ikke er etableret samråd. Ligeledes har flere kommuner uden for Region Syddanmark vist stor interesse for tilsynskonstruktionen, herunder forespurgt til muligheden for at blive tilknyttet det fælles kriminalpræventive tilsyn. Det kan bemærkes, at kendskabet til foranstaltningssområdet i flere af disse kommuner er ganske begrænset, hvilket fra et borgerperspektiv må betegnes som bekymrende.

Med etableringen af et fælles samråd og kriminalpræventivt tilsyn har de syddanske kommuner skabt fundamentet for en professionaliseret og systematisk tilgang til domfældte udviklingshæmmede. Det fælles kriminalpræventive tilsyn sikrer, at det lovkrævede kriminalpræventive fokus fastholdes i foranstaltningsperioden, og Samrådets helhedsorienterede og kvalificerede udtalelser medvirker til, at borgeren kan idømmes den foranstaltning, der konkret er den mest hensigtsmæssige til at imødegå risikoen for ny kriminalitet, og at en foranstaltning ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Det er således Samrådets vurdering, at eksistensen af et fælles samråd og tilsyn har stor betydning for retssikkerheden for domfældte udviklingshæmmede.

Hjemmeside:

På Samrådets hjemmeside: www.samraadsyddanmark.dk findes vedtægt for Samrådet, årsrapporter, tilsynsnotat, navnelister, mødedatoer, tidsfrister for anmodninger til og svar fra Samrådet, takster mv.

4. maj 2023

Lea Friberg
Samrådsformand

